Sự sụp đổ chậm rãi: Cách Iran bẻ gãy đế chế Mỹ

Bởi Frank , 12 Tháng 4 2026

Sự sụp đổ chậm rãi: Cách Iran bẻ gãy đế chế Mỹ

Một bài phân tích dựa trên tầm nhìn chiến lược của Patrick Henningsen

> Những hình ảnh phát ra từ Nhà Trắng những ngày này kể một câu chuyện về sự tuyệt vọng được ngụy trang dưới danh nghĩa chiến thắng. Donald Trump, một tổng thống xây dựng danh tiếng của mình dựa trên việc chiến thắng, lại đang thấy mình ở vào một vị thế mà không bài đăng nào trên Truth Social có thể cứu vãn được. Theo nhà phân tích địa chính trị Patrick Henningsen, chúng ta đang chứng kiến một điều chưa từng có tiền lệ: thất bại chiến lược của Hoa Kỳ dưới tay Iran, và sự rệu rã chậm rãi nhưng đau đớn của chính đế chế Mỹ.

Đây không phải là lời nói quá. Đó là sự phân tích lạnh lùng về một mô thức đã diễn ra trong nhiều tháng, điều mà Henningsen đã diễn đạt với sự rõ ràng đến mức tàn nhẫn. Bản ghi chép cuộc phỏng vấn gần đây của ông tiết lộ một luận điểm cần phải được nhìn nhận nghiêm túc: Hoa Kỳ đã từ bỏ ngoại giao, áp dụng các chiến thuật kiểu băng đảng của Israel, và khi làm như vậy đã hy sinh vị thế cường quốc quy chuẩn của mình trong hệ thống quốc tế.

Cuộc chiến được rao bán bằng thông tin tình báo giả mạo

Hãy bắt đầu từ nơi thảm họa mới nhất này khởi nguồn. Các thông tin rò rỉ từ tờ New York Times đã xác nhận những gì nhiều người vốn đã nghi ngờ: toàn bộ nỗ lực thúc

đẩy cuộc chiến với Iran chỉ là một "màn chào hàng vụng về" của Benjamin Netanyahu. Thủ tướng Israel đã đến Washington vào giữa tháng Hai, được tiếp đón như một vị vua, và rao bán những thông tin tình báo mà sau đó hóa ra là giả mạo trên hầu hết mọi phương diện.
Không một điều nào trong đó là sự thật. Không phải về mốc thời gian, không phải về năng lực, cũng không phải về các kết quả kỳ vọng. Bộ máy an ninh quốc gia Mỹ, chính cái cỗ máy từng biện minh cho cuộc Chiến tranh Iraq dựa trên những lý do ngụy tạo tương tự, đã nuốt trọn miếng mồi.
Điều này quan trọng vì nó tiết lộ một điều căn bản về mối quan hệ giữa Washington và Jerusalem. Khi Henningsen mô tả Hoa Kỳ là đã "rời bỏ con đường chính nghĩa" để sa vào "vũng bùn nơi Israel đang đứng", ông đang chỉ ra một sự biến đổi đã diễn ra trong nhiều thập kỷ nhưng hiện tại mới đạt đến kết cục logic của nó. Ngoại giao Mỹ đã bị thay thế bằng chính sách ám sát của Israel, chủ nghĩa tối đa ròng (zero-sum maximalism), và sự khước từ hoàn toàn các khuôn khổ quy chuẩn vốn đã quản trị các mối quan hệ quốc tế từ năm 1945.

Chuỗi bất tài mang tính dây chuyền: Hegseth và sự rỗng tuếch của Lầu Năm Góc

Nếu bạn muốn hiểu một đế chế sụp đổ từ bên trong như thế nào, hãy nhìn vào việc phê chuẩn Pete Hegseth làm Bộ trưởng Quốc phòng. Henningsen đã không tiếc lời trong đánh giá của mình: đây là một người đàn ông "thậm chí không đủ điều kiện để lãnh đạo một trung đội", người từng bị trục xuất khỏi Lực lượng Vệ binh Quốc gia Washington D.C., người có lịch sử nghiện rượu được ghi nhận, các cáo buộc về hành vi sai trái tình dục, và một hồ sơ làm phá sản mọi tổ chức từ thiện mà ông ta từng dẫn dắt.

Làm thế nào mà ông ta có thể được phê chuẩn? Theo Henningsen, câu trả lời vừa đơn giản vừa gây lo ngại sâu sắc: sảnh vận hành hành lang của Israel đã chỉ thị cho các thượng nghị sĩ Mỹ bỏ phiếu cho ông ta. Họ muốn một hệ tư tưởng tôn giáo với một quá khứ đầy tì vết bởi vì "họ chắc chắn sẽ làm những gì được bảo khi được đặt vào vị trí đó". Hegseth không chịu trách nhiệm trước người dân Mỹ hay Hiến pháp, mà trước các thế lực đã cứu vãn sự nghiệp của ông ta khỏi bãi phế liệu của những vụ bê bối.

Kết quả là điều có thể dự đoán trước. Hegseth đã tạo nên lịch sử bằng cách từ chối cho báo chí tiếp cận Lầu Năm Góc, viện dẫn lý do "an ninh quốc gia" trong một hành vi dường như là sự vi phạm chưa từng có đối với các quy chuẩn về tính minh bạch. Một tòa án đã phán quyết hành động của ông ta là bất hợp pháp. Đây không phải là

quản trị; đây là một sự sụp đổ hành chính trong thế chậm rãi.

Giáo hoàng, sự ly giáo và sự cô lập của chủ nghĩa bảo thủ Mỹ

Một trong những diễn biến đáng chú ý nhất mà Henningsen nêu bật là sự can thiệp của Giáo hoàng Francis. Khi Hegseth viện dẫn Chúa Giê-su để biện minh cho việc ném bom Iran, khi Trump tung ra một "bài diễn văn gần như tà ác về việc giết hại người Iran và hủy diệt nền văn minh của họ" vào dịp lễ Phục sinh, Vatican cuối cùng đã lên tiếng. Giáo hoàng đã khiển trách họ một cách trực diện.

Điều này chưa từng có tiền lệ. Như Henningsen lưu ý, Giáo hội phần lớn đã giữ im lặng trong cuộc Chiến tranh Iraq. Nhưng vị Giáo hoàng người Mỹ này đã vạch ra một lằn ranh. Kết quả là một sự ly giáo ngay trong chính bối cảnh chính trị bảo thủ của Mỹ, với việc các tín đồ Công giáo bảo thủ truyền thống giờ đây buộc phải lựa chọn giữa đức tin và lòng trung thành với đảng phái của họ.
Các hậu quả địa chính trị đã có thể nhìn thấy rõ. Nước Ý của Giorgia Meloni, một quốc gia G7, đang xem xét mở các quan hệ ngoại giao với Tehran. Tây Ban Nha đang thảo luận về việc thiết lập một phái đoàn ngoại giao tại Iran. Khi Trump đe dọa Tây Ban Nha, ông chỉ chứng minh vị thế của Mỹ đã trở nên tuyệt vọng và cô lập đến mức nào. Hai quốc gia NATO đang ly khai khỏi hàng ngũ, và nhiều quốc gia khác sẽ nối gót.

Sự thất bại của nền ngoại giao kiểu Trump

Đây là cốt lõi trong sự chỉ trích của Henningsen: phong cách đàm phán của Trump không hề có tác dụng. "Không nhượng bộ. Các người phải quỳ gối và cúi đầu trước các yêu sách của ta. Nếu không, chúng ta sẽ trừng phạt các người." Cách tiếp cận này đã thất bại với Nga ở Ukraine. Nó đang thất bại với Iran. Và nó sẽ tiếp tục thất bại vì các quốc gia như Iran, Nga, Trung Quốc và Ấn Độ là những gì Henningsen gọi là "các cường quốc có khả năng thỏa hiệp" hoặc "cường quốc quy chuẩn".

Điều đó nghĩa là gì? Trong quan hệ quốc tế, hệ thống sẽ nghiêng về phía các cường quốc quy chuẩn vì các quốc gia khác có thể tự liên kết với nhau dựa trên giả định rằng các đối tác của họ là lý trí, logic và có khả năng tôn trọng các thỏa thuận. Các hiệp ước, khuôn khổ đa phương và các quy chuẩn ngoại giao — đây là những điểm quy chiếu để các công việc thực sự được hoàn thành trong hệ thống quốc tế.

Hoa Kỳ hiện đã tự đặt mình vào danh mục đối lập: quốc gia ngoài vòng pháp luật. Bằng cách áp dụng các chiến thuật của Israel — chủ nghĩa gangster quốc tế, ngoại giao ròng, ám sát các nhà đàm phán và từ bỏ các thỏa thuận trước đó — Mỹ đã phung phí niềm tin và uy tín vốn làm cho đế chế của mình vận hành. Và như Henningsen đã nói với sự quyết đoán tỉnh táo: "Tôi không nghĩ Mỹ có thể phục hồi sau chuyện này, ngay cả với một chính quyền mới vào năm 2026."

Chiến lược kẻ phá bĩnh: Israel đóng vai trò như Ukraine

Một trong những quan sát sắc bén nhất của Henningsen là sự tương đồng giữa vai trò của Israel trong xung đột Iran và vai trò của Ukraine trong xung đột Nga. Trong cả hai trường hợp, một bên ủy nhiệm hoạt động như một kẻ phá bĩnh, phá hoại bất kỳ bước đột phá ngoại giao khả dĩ nào ngay khi tiến trình có vẻ nằm trong tầm tay.

Giống như việc Ukraine thực hiện các cuộc tấn công bằng máy bay không người lái vào các cơ sở dầu mỏ của Nga bất cứ khi nào các cuộc đàm phán dường như sắp mang lại kết quả, Israel luôn sẵn sàng ném bom các mục tiêu của Iran hoặc ám sát các nhà đàm phán vào thời điểm quan trọng. Hoa Kỳ đóng vai trò cảnh sát tốt, giả vờ như có khoảng cách giữa mình và bên ủy nhiệm, trong khi bên ủy nhiệm làm công việc bẩn thỉu để giữ cho cuộc xung đột tiếp diễn.

Đây không phải là sự phối hợp; nó là một đặc tính cấu trúc trong cách thức mối quan hệ này vận hành hiện nay. Và hệ quả của nó là đảm bảo rằng "sẽ không có tiến triển nào trong ngoại giao, không có giải pháp chính trị được đàm phán. Nó đơn giản là một sự xuống cấp chậm rãi của tình hình."

Canh bạc dầu khí

Đằng sau sự hỗn loạn là một phương pháp. Henningsen truy nguyên chiến lược này từ tài liệu "Clean Break" (Đoạn tuyệt sạch) cũ của những người thuộc chủ nghĩa tân bảo thủ: bóp nghẹt nguồn cung dầu mỏ toàn cầu, đẩy giá lên cao và vượt qua cơn bão bằng trữ lượng dầu khí đã được chứng minh khổng lồ của chính nước Mỹ. Mỗi sự leo thang trong cuộc xung đột này — mỗi cuộc tấn công bằng UAV của Ukraine vào các nhà máy lọc dầu của Nga, mỗi cuộc tấn công của Israel vào cơ sở hạ tầng năng lượng của Iran hoặc vùng Vịnh — đều loại bỏ thêm nhiều hydrocarbon khỏi thị trường

toàn cầu.

Ai là người trục lợi? Các tập đoàn Dầu khí lớn, Khí đốt lớn và ngành công nghiệp khai thác dầu đá phiến của Mỹ — chính là tệp nhà tài trợ của Trump. Ngay cả khi phần còn lại của thế giới phải chịu đựng, ngay cả khi tình trạng khan hiếm lương thực xảy ra do giá phân bón tăng cao, thì lĩnh vực năng lượng của Mỹ vẫn thu lợi nhuận. Venezuela trở nên dễ hiểu trong khuôn khổ này: một bàn đạp trong một chiến lược rộng lớn hơn nhằm thống trị năng lượng.

Nhưng đây là một canh bạc khổng lồ. Nó có thể hủy diệt Hoa Kỳ với tư cách là một cường quốc đế quốc. Nó có thể hủy diệt Israel với tư cách là một dự án thuộc địa định cư. Như Henningsen đã nói: câu hỏi đặt ra là liệu ảo tưởng kéo dài 25 năm của chủ nghĩa tân bảo thủ này cuối cùng có trở thành hiện thực, hay nó sẽ kích hoạt một sự sụp đổ mà cả đế chế Mỹ lẫn dự án của Israel đều không thể phục hồi.

Pakistan, Trung Quốc và một trật tự đối trọng đang trỗi dậy

Việc Pakistan được triển khai như một bên tham gia ngoại giao trong cuộc khủng hoảng Iran không phải là ngẫu nhiên. Henningsen chỉ ra mối liên kết chính trị và tinh thần sâu sắc giữa hai nước cộng hòa Hồi giáo này, những mối liên kết vượt lên trên sự chia rẽ giữa dòng Sunni và Shiite. Pakistan có một lượng dân số Shiite đáng kể và tích cực về mặt chính trị, những người đã tiếp thu các yếu tố cốt lõi của cuộc cách mạng Iran. Khi Israel đe dọa rằng một quốc gia Hồi giáo có vũ khí hạt nhân "không được phép tồn tại", Pakistan nghe thấy một mối đe dọa sinh tồn: nếu Iran sụp đổ, họ sẽ là người tiếp theo.

Trung Quốc hiểu điều này. Sáng kiến Vành đai và Con đường phụ thuộc vào sự ổn định ở khu vực này. Iran là một đối tác quan trọng trong các dự án hành lang giữa, điều sẽ định hình sự hội nhập kinh tế giữa Đông và Tây trong nhiều thập kỷ. Thay vì cố gắng kiểm soát Iran như một số nhà phân tích phương Tây nghĩ, Trung Quốc đã hành động thực tế, nhận ra rằng Iran đang chiến thắng và đòn hù dọa thảm khốc của Mỹ đã tạo ra một cơ hội.

Kết quả là một sự tái định hình địa chính trị mà Washington dường như hoàn toàn không hay biết. Hệ thống quốc tế đang nghiêng về phía các cường quốc quy chuẩn — về phía Iran, về phía Nga, về phía Trung Quốc, về phía các quốc gia BRICS. Ngược lại,

Hoa Kỳ đã hy sinh các vị thế, các chỗ đứng và uy tín của mình "trên bàn thờ của Israel".

Cơn bão sắp tới: Israel đối đầu với Thổ Nhĩ Kỳ

Nếu bạn nghĩ tình hình hiện tại đã đủ nguy hiểm rồi, hãy xem xét những gì Henningsen xác định là mục tiêu tiếp theo. Cựu Thủ tướng Israel Naftali Bennett đã công khai tuyên bố rằng "Thổ Nhĩ Kỳ chính là Iran mới". Đó là một phát súng cảnh báo, và khi Israel bắn phát súng cảnh báo, người ta sẽ phải ngã xuống.

Kết luận logic từ luận điểm của Joe Kent — rằng việc nói về chuyện rút khỏi NATO trên thực tế là nhằm dọn đường cho Israel tấn công Thổ Nhĩ Kỳ — là một điều gần như quá kinh hoàng để nghĩ tới. Nhưng nó khớp với mô thức. Hoa Kỳ sẽ từ bỏ đòn bẩy của mình, từ bỏ các nghĩa vụ hiệp ước và để một thành viên NATO phơi mình trước sự hung hăng của Israel.

Ai sẽ đến cứu viện Thổ Nhĩ Kỳ? Chỉ có bốn quốc gia có năng lực đó: Trung Quốc, Nga, có thể là Pakistan và Ấn Độ. Các quốc gia BRICS. Không phải Hoa Kỳ. Không phải châu Âu. Và các cuộc chiến tranh thế giới đã từng xảy ra xung quanh Đế quốc Ottoman trước đây. Trục xoay địa chính trị của Thổ Nhĩ Kỳ — nơi Đông Tây hội tụ — là điểm nóng nguy hiểm nhất trên trái đất.

Kết luận: Chứng kiến vụ tai nạn tàu hỏa trong thế chậm rãi

Tầm nhìn của Patrick Henningsen thật ảm đạm, nhưng nó dựa trên thực tế có thể quan sát được. Hoa Kỳ đã chọn con đường của chủ nghĩa gangster quốc tế vào đúng thời điểm trật tự đa phương đang chuyển dịch sang thế đa cực. Họ đã bổ nhiệm những kẻ cuồng tín bất tài vào các vị trí trọng yếu, từ bỏ các quy chuẩn ngoại giao và giao phó việc ra quyết định chiến lược của mình cho một quốc gia chư hầu vốn có các lợi ích ngày càng phân kỳ với chính họ.

Vụ tai nạn tàu hỏa đang diễn ra trong thế chậm rãi. Trump lên Truth Social. Chính quyền đưa ra các lời phủ nhận. Israel ném bom một mục tiêu khác. Các cuộc đàm phán không đi đến đâu. Nền kinh tế chịu tổn hại. Và xuyên suốt tất cả những điều này, đế chế Mỹ tiếp tục sự suy tàn dài đằng đẵng và đau đớn của mình.

Liệu nước Mỹ có thể phục hồi? Henningsen hoài nghi về điều đó, và những hoài nghi của ông rất có sức thuyết phục. Tổn thất không đơn thuần mang tính chiến thuật hay thậm chí chiến lược — nó mang tính cấu trúc. Hoa Kỳ đã hy sinh niềm tin và uy tín vốn làm nên vị thế toàn cầu của mình. Và trong một thế giới của các cường quốc quy chuẩn, một quốc gia ngoài vòng pháp luật không thể dẫn đầu.

Chúng ta đang chứng kiến lịch sử đang được tạo nên. Đó không phải là một cảnh tượng dễ chịu. Nhưng giả vờ rằng có chiến thắng khi thất bại đã hiển hiện thì không phải là lòng yêu nước. Đó là sự hoang tưởng. Và sự hoang tưởng, như đế chế Mỹ đang được học, là một thứ xa xỉ chỉ kẻ mạnh mới có thể chi trả — và cũng chỉ cho đến khi thực tế ập đến.

Trump từ chối rút khỏi cuộc chiến, chiến tranh với Iran sẽ tiếp tục

Có ba điều kiện của Iran mà Hoa Kỳ từ chối chấp nhận: Quyền kiểm soát của Iran đối với eo biển Hormuz, chấm dứt các cuộc tấn công của Israel vào Lebanon và Hezbollah, giải phóng các tài sản của Iran, và duy trì chủ quyền đối với kho dự trữ uranium của Iran. Trong tuần qua, tôi đã liên tục nói trong các cuộc phỏng vấn khác nhau về chủ đề này rằng lập trường của Iran về những vấn đề này là không thể thương lượng.

Dưới đây là tuyên bố vừa được chính phủ Iran đưa ra:

1. “Kẻ thù Mỹ, một kẻ hèn hạ, hiểm độc và gian trá, đã cố gắng đạt được trên bàn đàm phán những gì chúng không thể đạt được thông qua chiến tranh.

2. Những yêu sách này bao gồm việc chuyển giao uranium đã làm giàu và mở cửa eo biển Hormuz mà không có sự xác nhận chủ quyền của Iran đối với nó.

3. Iran đã quyết định bác bỏ các điều kiện này và tiếp tục cuộc bảo vệ thiêng liêng đối với quê hương của mình bằng tất cả các phương tiện cần thiết, dù là quân sự hay ngoại giao.”

Giờ thì sao? Đầu tiên, tôi hy vọng phái đoàn Iran tại Islamabad sẽ có một chuyến bay về nước trên một chiếc máy bay của Nga hoặc Trung Quốc. Tôi không loại trừ khả

năng Israel và Hoa Kỳ sẽ cố gắng tiêu diệt chiếc máy bay chở khách của Iran trên chuyến bay trở lại Tehran.